

Hyssna kyrka 1907-2007

En jubileumsskrift
sammanställd av Yngve Kalin och Gunnar Persson

Den äldsta kända bilden av Hyssna nya kyrka, tagen innan kyrkogården anlågts. Vid sidan om kyrkan syns en förrådsbyggnad som användes under byggnadstiden.

Diskussioner i mer än 50 år

Det var inget lätt beslut att fatta. Under ett halvt sekel pågick diskussionen om att bygga en ny kyrka i Hyssna för att ersätta den gamla medeltidskyrkan i sin 1700-talsskepnad. Det var först 1907 som en ny kyrka kunde invigas i församlingen och vägen dit var lång. Den gamla kyrkan upplevdes trång och otidsenlig och redan när biskopen höll visitation i Sätilla den 25 aug. 1855 hade frågan tagits upp. I protokollet står det att "Hyssna Sockenmän ansåg, att deras kyrka var för liten i avseende till folkmängdens årliga ökning". Biskopen gav det rådet, att man borde börja med att avsätta årliga summor, för att det inte skulle bli för betungande, om en ny kyrka en gång skulle byggas.

Det beslutades mycket snart, att varje hemman skulle lägga upp en kubikfamn vacker sten, vilken vid anmodan skulle framforslas till ett kyrkobygge. Det bestämdes också hur mycket virke varje hemman skulle bidra med.

Men frågan om ett nybygge var långt ifrån avgjord. Kunde inte den gamla kyrkan moderniseras? Och hur skulle kyrkogårdsfrågan lösas? Vid kyrkostämman den 13 dec. 1864 utsågs en kommitté, som skulle utreda, ”huruvida kyrkan borde nybyggas eller en utvidgning av densamma kunde låta sig göra och behovet av större utrymme därigenom avhjälpas”. Ledamöterna i denna kommitté var Gustaf Persson i Bonared Östergård, Anders Johansson i Stjärnhult, Johannes Jonasson i Bugared, Börje Mattiasson i Hökås, Anders Andersson d. y. i Backa Övregård och Erik Börjesson i Melltorp.

Några år senare, den 11 maj 1868, heter det i kyrkostämmans protokoll: ”Angående behov av ny begravningsplats beslutades att plats till framtida kyrkobyggnad skulle utses på Stommens ägor, och ansågs den platsen vara lämpligast, som av byggmästare blivit undersökt och förordad, och uppdrogs åt den förut valda kommittén att vidtaga förberedande åtgärder”.

Men något beslut i frågan blev det inte detta år och inte heller de följande.

Vid kyrkostämman 11 år senare den 29 maj 1879 diskuterade man återigen kyrkogårdsfrågan, som verkar ha varit den mest brännande frågan, men man kunde inte finna en lämplig lösning. Det förefaller som om man hade svårt att tänka sig någon annan plats för socknens kyrka än den gamla. Man uppdrog istället åt Johannes Jonasson i Lockö att viddala någon byggmästare, som skulle undersöka, ”huruvida nog fast mark fanns för uppförande av ny kyrka vid den nuvarande kyrkans plats”. Den 19 juni samma år infann sig kyrkobyggaren A. Larsson i Slättaryd, Sandhult, vid Hyssna kyrka för att bese platsen och ge sitt utlåtande. Han ansåg, att det var möjligt att bygga en större kyrka på den gamla platsen med bibehållande av det gamla tornet. Kyrkans östra ände skulle utsträckas till dåvarande kyrkogårdsmuren. På tornet skulle byggas en ny spira, enligt byggmästarens förslag.

Men vid kyrkostämman samma dag föredrogs också en skrivelse från komminister Elias Vinberg, som föreslog, att kyrkan borde ligga på en plats, ”från vilken man har en vidsträckt utsikt, och vilken kan ses från den vackra slätten och icke, såsom nu är fallet, ligga inklämd mellan berg och sandåsar.” Vinberg ansåg, att kyrkan borde ligga ”på Stommens gärde på slätten, nära vägen och Hulugården, och att även begravningsplats där skulle anordnas.”

Men inte heller vid denna stämma blev det beslutat om att bygga en ny kyrka, utan planerna uppsköts tills vidare.

Avgörande 1895

Beslut i frågan blev det först vid kyrkstämman den 28 dec. 1895. Byggnadskommittén fick då i uppdrag att ta fram ritningar och kostnadsförslag ”för församlingens behov av en lämplig kyrka.” Plats för den nya kyrkan var dock ännu inte bestämd. Följande år den 28 juli diskuterades därför lämpliga platser på kyrkostämman. Flera förslag

Kyrkans interiör.

fördes fram t.ex. på Sanden, på Johannes Svenssons i Hulugården, på Claes Erikssons på Högen eller Elias Börjessons i Melltorp. Det uppdrogs åt kommittén att ta reda på villkoren för att köpa mark på dessa ställen. I oktober kunde kommittén rapportera, att man kommit överens med Claes Eriksson på Högen om förvärv av mark till en ny kyrka och kyrkogård. Priset var bestämt till 800 kr. per tunnland, och man beslutade att förvärva högst 2½ tunnland. Vid kyrkostämman den 19 okt. 1897 uppdrogs åt kyrkvårdarna att avsluta köpet.

År 1896 hade beslut fattats om att ordna en frivillig insamling till den nya kyrkan. Insamlingen skulle göras bland dem, ”som ej genom lag voro förpliktade att delta i kostnaden.” Som lämplig storlek på bidragen ansågs vara en krona för män och sjuttiofem öre för kvinnor. 12 personer utsågs att ha hand om denna insamling. Vid kyrkostämman den 23 okt. 1901 heter det i protokollet, att ”församlingen godkände de av kommittén anskaffade ritningarna till ny kyrka, jämte kostnadsförslag, 47,680 kr för allt utom orgeln.” och under rubriken ”Ny kyrkobyggnad” kunde man läsa i Göteborgs Morgonpost den 13 dec. 1903: ”Kungl. Maj:t har gillat ritning till ny kyrka i Hyssna församling av Gbgs stift”.

Den 30 mars 1905 beslutades att begära tillstånd om att få uppta ett 40-årigt amorteringslån på 20,000 kr till bygget, och i okt. samma år uppdrogs åt kyrkvårdarna att ombesörja en listinsamling också till en orgel i den nya kyrkan.

Bygget påbörjas

Arbetet med uppförandet av den nya kyrkan började under sommarhalvåret 1905, sedan byggmästaren A. J. Gustafsson, Färjenäs, vid en s.k. entreprenadauktion den 1 mars antagits till entreprenör. Kyrkan uppfördes av gråsten, som sprängdes ur bergen i Rävhall och ur ett berg vid ån Surtan i närheten av gamla kyrkan.

Ritningarna var utförda av arkitekt Thor Thorén, Stockholm som omarbetat ritningar av arkitekt Adrian Pettersson. Stilen, som valdes, var gotisk med spetsbågefönster. Den nya kyrkan fick ett dominerande läge på slätten med ett högt torn med en förgylld sol i väster och koret i öster. Den fick en längd av 29 meter och en bredd av 15 meter och hade c: a 600 sittplatser.

Kyrkorgeln tillverkades av Hammarbergs Orgelfabrik år 1907 och hade 14 stämmor och två manualer. Orgeln trampades av kyrkovaktmästaren, men efter beslut vid kyrkostämma i dec 1936 blev orgeln försedd med elektrisk fläkt.

Kyrkogården har anlagts och lindallén planterats.

Grundläggningen

Den 2 aug. 1905 kl. 4 på eftermiddagen ordnades en grundläggningsceremoni i närvaro av pastoratets präster, kyrkorådet, byggnadskommitténs ledamöter och många församlade. Akten började med sjungandet av psalmen:

*Du som fromma hjärtan vårdar Och de trognas bön upptar!
Gud, en dag i dina gårdar Bättre är än tusen dar.
När oss levnans oro tär O, hur skönt ditt tempel är!
O, hur ljuvt att där bortsjunga Jordens sorg och dagens tunga!*
(1819-års psalmbok, 500:1)

Kyrkoherde P. I. Béen talade över Esra 3:10-11: ”Och då byggningsmännen lade grunden på Herrens tempel” o. s. v.. Sedan sjöngs psalmen:

*1. Nu tackar Gud, allt folk, med hjärtans fröjd och gamman
För stora ting dem han gör med oss allesamman:
Den från vårt modersliv av nåd och stor miskund
Så mycket gott oss gjort och än gör varje stund.*
*2. Den nåderike Gud, han oss ock här förläne,
Att vi med hjärtans fröjd i frid städs honom tjäne.
Och Herren, stor av nåd, oss vare alltid blid,
Oss vare Herren när nu och i evig tid!*
*3. Pris vare dig, o Gud, o Fader, Son och Ande!
Högtlovad, store Gud, av oss i allo lande,
Du som av evighet treenig Gud förvisst
Har varit, är och blir, högtlovad först och sist!*
(1819-års psalmbok, 272:1-3)

Som brukligt var vid en grundstensläggning murades i sockelstenen under den blivande kormuren in en zinklåda, som innehöll Bibeln och Nya Testamentet i gällande översättningar samt en handbok och katekes, fotografier av Hyssna gamla kyrka och 1905 års nattvardsbarn och slutligen två skrifter, författade av komminister C.J. Petersson. Den första skriften lästes upp vid ceremonin och har följande lydelse:

”Hyssna församling, vars medlemmar flitigt pläga besöka Guds hus, hade länge insett behovet av ny kyrka. Dels befanns den gamla kyrkan allt för trång för församlingens behov, dels var hon mindre väl omsedd, detta senare beroende därpå, att församlingen med tanke på blivande kyrkobyggnad icke ansett lämpligt att bekosta en sådan större reparation, som kunnat vara av nöden. Olika meningar hade gjort sig gällande inom församlingen, i det somliga ansett, att man borde utvidga den gamla kyrkan, under det andra hållit före, att ny kyrka på annan plats borde uppföras. Dessa och flera andra meningar kommo till tals på en av de första kyrkostämmor, som kyrkoherde Béen efter sitt tillträde till Sätila Pastorat härstädes höll i oktober 1894, då beslut ock fattades, att saken skulle till behandling förehavas på nästa

Flygfoto taget över Hyssna i början 1930-talet.

dec.-stämma. Vid sagda stämma, den 27 dec. 1894, tillsattes en kommitté, som "snarast och med allvar" skulle taga saken om hand och inkomma med förslag till majstämman följande år. Till ordf. i denna kommitté valdes komm. Petersson och till ledamöter riksdagsman C. G. Engström, fabrikör A. Arnell i Lockö, kantor B. M. Karlsson, handl. G. Andersson, Högen, och kyrkovärdarna, fabrikör Otto Andersson i Bonared och hemmansägaren C. J. Andreasson i Melltorp. Då till den bestämda tiden intet kunnat vidgöras, erhöll kommittén förlängd tid för att sättas i tillfälle att rådgöra med sakkunnig person, särskilt för utrönande, huruvida grunden vid den gamla kyrkan vore av den beskaffenhet, att någon utvidgning av kyrkan kunde ske.

Då kyrkostämma hölls den 28 dec. 1895, kunde kommittén framlägga resultatet av verkställda undersökningar, vilka gävo vid handen, att lämplig grund för kyrkans utvidgning icke fanns, vadan församlingen beslöt, att ny kyrka skulle byggas och plats för densamma förvärfvas genom ägobyte mellan Hyssna Stom och församlingen tillhöriga Allmänningen. Emellertid väcktes å kyrkostämma den 28 juli 1896 förslag om lämpligare plats, särskilt å Hyssna Sandens ägor. Men efter åtskilliga undersökningar och överläggningar enades man den 26 okt. 1896 om inköp av plats till ny kyrka och begravningsplats på det Claes Fr. Eriksson tillhöriga hemmanet Hyssna Högen, där ett lämpligt jordområde skulle köpas för att av församlingen tillträdas den 2 jan. 1899 och uppdrogs åt kyrkovärdarna att vidtaga bästa nödiga åtgärder och avsluta köpekontrakt, lydande å en summa av 1,600.— kronor. Emellertid hade kommittén genom M. J. Lindegren, som ledde arbetet vid Sätöla

Den gamla mässskruden från 1400-talet har i mer än 600 år varit i bruk i Hyssnas båda kyrkor. Numera används den endast i högmässan på Alla Helgons dag.

kyrkas ombyggnad, låtit uppföra förslag till kyrkoritningar samt kostnadsförslag, slutande å en summa av 47,680 kronor; här icke inräknat kostnaden för anskaffande av ny orgel, och blevo dessa förslag av församlingen godkända den 23 okt. 1901 för att till vederbörande myndighet insändas med ansökan om stadsfästelse. Efter det dessa ritningar genom Kungl. Överintendentsämbetet blivit helt och hållet omarbetade av dess arkitekt Thor Thorén, infordrades församlingens yttrande över desamma, varvid församlingen å kyrkostämman den 11 sept. 1903 förklarade sig i allt huvudsakligt nöjd och endast framställde några mindre ändringsförslag. Såsom rörande predikstolens plats och beredande av mera ljus i kyrkan. Å kyrkostämman den 9 maj 1904 erhöll kommittén förnyat uppdrag att å den inköpta platsen låta uppföra ny kyrka och vidtaga alla de åtgärder, som till kyrkans färdigställande erfordrades, och skulle de härvid handla såsom församlingens förtroendemän på bästa sätt.

Kommittén bestod nu efter åtskilliga under tiden företagna inval av följande personer: Komminister C. J. Petersson de båda kyrkovårdarna fabriksidkaren Otto Andersson och hemmansägaren Anders Karlsson i Klateberg samt fabriksidkaren A. Arnell i Lockö, kantor B. M. Karlsson, hemmansägarna C. J. Andreasson i Melltorp, C. Fr. Eriksson å Högen Joh. Börje Johansson i Gunnestorp och handl. G. Andersson å Högen.

Sedan huvudritningarna blivit av Kungl. Maj:t stadfästade den 20 nov. 1903, lät kommittén genom arkitekten Frits Eckert i Stockholm uppgöra av Kungl. Maj:t anbefallda ritningar till altarets och predikstolens ombyggnad samt till orgelbröstvärn, bänkar, dopfunt och nummertavlor, vilka ritningar, av församlingen godkändes den 1 aug. 1904, och erhöilo Kungl. stadfästelse den 4 nov. 1904.

Efter åtskilliga förhandlingar lyckades det kommittén att hos Kungl. Domänstyrelsen utverka tillåtelse att av de vindfälln, som bereddcs å Hyssna Sandens utskog under den starka stormen vid jultiden 1902, få för kyrkobyggnaden utan betalning tillgodogöra sig det virke, som kunde för detta ändamål användas.

Vid entreprenadauktion den 1 mars 1905 stannade byggmästaren A. J. Gustafsson från Färjenäs för lägsta anbudet, 49,300 kronor, varefter kontrakt med honom uppgjordes den 13 i samma månad, och skulle kyrkan vara fullt färdig att till församlingen överlämnas den 1 sept. 1907.

Måtte genom Herrens välsignelse det påbörjade arbetet lyckligt fullbordas! Han värdes hålla sin skyddande hand över dem, som här arbeta! Måtte inom dessa murar, när de en gång bli färdiga, Herrens ord alltid rätt förkunnas och de Heliga sakramenten efter Hans instiftelse förvaltas. Givc Herren, att detta nya tempel måtte bli en lika kär och salig plats, som den gamla kyrkan, vid vilken många oförgätliga

minnen äro fästade. Han låte detta tempel under antikristiska tider som stunda bliva en samlingsplats för Herrens folk, som där hämta av Herrens nådemedel kraft att kämpa den goda kampen. Blive de många, som här söka och finna ljus och vägledning att komma in och fram på den väg, som drager till livet.”

Kyrkans invigning

Torsdagen den 17 okt. 1907 invigdes den nya kyrkan av biskop E. H. Rodhe, assisterad av kontraktsprostarna A. H. Block och E. Vinberg, kyrkoherdarna P. I. Béen, Paul Berg, C. J. Cristensson, C. N. Brodin, H. Valentin, Anders Laurén och L. Svedberg, prosten, doktor G. L. Björck, regementspastor L. A. Molander, pastorerna S. G. Ivarsson, C. J. Petersson, G. D. Vetterberg och N. Vinde.

Gudstjänsten inleddes med psalmversen:

Du är min sol i köld, I strid är du min sköld.

Min tro kan du upptända, Allt ont ifrån mig vända,

Mig nåd och ära giva Och låta salig bliva.

(1819-års psalmbok 325:11)

Biskopen utgick sedan i sitt invigningstal från 23:e psalmen i Psaltaren. ”Herren är min herde, mig skall intet fattas.” Altartjänsten förrättades av komminister C. J. Petersson biträdd av kyrkoherdarna L. Svedberg och Anders Laurén de båda sistnämnda födda i Hyssna.

Kyrkoherde P. I. Béen predikade över Klagovisorna 3:22-23: ”Herrens nåd är var morgon ny”. Kören sjöng en hymn under ledning av kantor B M Karlsson och vid orgeln tjänstgjorde kantor E. Strandberg, Sätilla.

Efter gudstjänsten i kyrkan invigdes kyrkogården av biskop Rodhe, som höll en betraktelse över orden i Esra 5:8 om byggandet av den store Gudens hus och hur ”arbetet bedrevs med omsorg och hade god framgång under deras händer.” Biskopen assisterades av kontraktsprosten Block, kyrkoherdarna Béen, Svedberg och Laurén samt komministrarna Petersson och Vetterberg.

Underhållsarbeten och reoveringar

Den 28 jan. 1935 beslöt kyrkostämman att tillkalla en arkitekt för att utreda behovet av underhåll och restaurering av kyrkan. Arkitekt Knut Nordenskiöld, Stockholm, i samråd med kyrkorådet beslöt att föreslå kyrkostämman, att följande restaureringsarbeten skulle verkställas nämligen: 1) Utvändig ommålning av portar och fönster. 2) Framtagande och konservering av äldre färg på altarbord och altarpåläggningen och predikstolen. 3) Ommålning av kyrkans interiör. 4) Utökning av den elektriska belysningen i kyrkan. 5) Innertakpanelens beklädande med masonit, samt 6) Beklädande av vindfångsdörrarnas insida med härdad masonit och profilerade lister. Arkitektens förslag om insättande av antikglas i fönstren hade däremot avstyrkts

av kyrkorådet. Förslaget kostnadsberäknades till 5.500 kr, vilket godkändes av kyrkostämman den 28 okt. 1935.

På kyrkostämman den 8 juni 1936 hade restaureringsplanerna avancerat så långt, att man till kontrollanter utsåg: För målningsarbetet konservator C.O. Svensson, Långedrag för den elektriska installationen ingenjör Arvid Reinholdsson, Bollebygd samt för snickeriarbetet arkitekt David Marby, Kinna.

Till att utföra arbetet utsågs byggmästare Gustav Johansson, Bonared, att svara för snickeriarbetena, målaremästare John Karlsson, Hedal, för målningsarbetet, elektriker

När tornet behövde renoveras år 1964 användes ännu ställningar av trä.

Johannes Johansson, Dalsäter, den elektriska installationen. Artisten Thorbjörn Engbladh, Alingsås, fick i uppdrag att utföra konserverings- och artistarbetena, konservator Svensson, Långedrag att uppgöra färgschema och fungera som kontrollant för målningsarbetena. Färgsättningen anförtrordes åt arkitekt Forssén, Göteborg. Samtliga dessa arbeten verkställdes sommaren 1936.

Hösten 1943 inmonterades nytt värmesystem i kyrkan, en varmluftsanläggning, som innebar att uppvärmd friskluft genom två luftkanaler blåses in i kyrkan. Kostnaden för detta arbete uppgick till c:a 10.000 kr. Med bibehållande av själva värmesystemet övergick man hösten 1950 från vedeldning till oljeeldning.

Den 22 maj 1953 skrev församlingens kantor Sven Johnsson tillsammans med Gustaf Häggebrant ett brev till kyrkostämmans ordförande och påtalade att den kyrkorgel som införskaffats 1907 var i ett sådant skick ”att den på långt när ej kan anses fylla sin uppgift som ett fullgott och ändamålsenligt instrument för gudstjänstbruk.” Brevet satte igång en process, som innebar att Nils Hammarberg, son till orgelbyggaren Olof Hammarberg, som byggt orgeln 1907 byggde om och utvidgade den till 20 stämmor. Orgeln blev på detta sätt en av de sista och bäst bevarade pneumatiska orglarna i Sverige, som ännu är i bruk. Den togs i bruk igen 1957 och kostnaden för renoveringen uppgick till 45.000 kr och föranledde kontrollanten musikdirektör Gunnar Johanssons att skriva i protokollet ”att orgeln motsvarar alla de anspråk man kan ställa på ett orgelverk av denna storlek.”

1964 måste den stora solen på tornspiran bytas ut och för det mödosamma arbetet svarade Karl Ohlsson, Elof Claesson och Sixten Andersson.

Nästa mera omfattande översyn av kyrkan ägde rum 1967 och återinvigningen ägde rum den 1 oktober. Kyrkan var då 60 år och hela kyrkan målades om invändigt och innerfönstren i långhuset försågs med enfärgat grönt antikglas. En bänk i varje kvarter togs bort och bänksitsarna bekläddes med cellplast och galon och fönstret bakom altarpupsatsen sattes igen. En annan förändring ägde rum i koret genom att ett litet dopaltare byggdes på sydsidan. Arkitekt för de utförda arbetena var professor Gunnar Hoving, Göteborg. Konserveringsarbetena utfördes av Thorbjörn Engdahl, Alingsås och övrig målning av målarmästare K.E. Sandahl, Alingsås. För snickeriarbeten svarade Karl Asserlund, Hyssna. Byggnadskommittén bestod av Östen Andersson, Erik Andersson och Nils Johansson.

1961 skedde en tillbyggnad av kyrkans sakristia till en kostnad av c:a 46.000 kr. Ritningarna togs fram av Axel Forsséns arkitektkontor i Göteborg och innebar att ytterligare en dörr sattes in och storleken mer än fördubblades.

Delar av byggnadskommittén vid den stora renoveringen 1997-2001 fr.v. Arne Carlsson, Lennart Grimhusen och Gunnar Hugosson.

1981 ommålades kyrkan utvändigt av målerifirman Rune Carlsson, Fritsla till en kostnad av c:a 140.000 kr som hämtades ur Tora Johanssons fond.

1984 fick kyrkan en kororgel, som tillverkades av Tostareds orgelfabrik. Den har fem stämmor och kostade c:a 120.000 kr. Pengar fanns tillgängliga i Oskar Anderssons fond.

Under åren 1997-2001 genomgick kyrkan en grundlig renovering både utvändigt och invändigt. Arbetet omfattade också bårhuset. Den första åtgärden som vidtogs var byte av taket på långhuset, koret och sakristian som försågs med galvad stålplåt med förskjutna skarvar. Entreprenör var Järn & Plåtmontage, Hyssna. 1999 byttes torntaket till svart antrazinkplåt. Arbetet omfattade också förgyllning av tornspiran och blästring och målning av tornet och konservering av rosettfönstret. Under påföljande år blästrades långhuset och bårhuset och ommålades, och samtliga fönster konserverades. Slutligen målades långhustaket och allt stod färdigt 2001. För arbetet ansvarade Varla Plåt, Kungsbacka och Öxabäcks Måleri och konservator Cecilia Strömmer, Göteborg. Kontrollant var arkitekt Tomas Carlin och byggnadskommittén

Taket på långhuset och tornet byttes helt 1997.

bestod av Gunnar Persson, Backa, Gunnar Hugosson, Viken och Arne Carlsson, Bua. Totalkostnaden för det yttre arbetet uppgick till c:a 2,4 miljoner kronor. Våren och sommaren 1998 firades gudstjänsterna i församlingshemmet eftersom kyrkans interiör krävde en fullständig genomgång. Murväggarna blåstrades ner och murbruksavfallet uppgick till c:a 7 ton. Sedan började ett stort och omfattande arbete att återuppbygga väggarna med nytt kalkbruk. Den masonit som monterats 1937 i innertaket och på andra ställen monterades ned och taket målades och korfönstret som satts igen 1967 togs upp igen. Koret försågs med ett nytt golv och kyrkan fick en ny färgsättning och målades in i minsta detalj. Därtill tillkom specialarbeten såsom marmorering, lasering, muralmålningar i korbågen, förgyllning med bladguld m.m. Bänkarna kläddes om, liksom altarringen. Öxabäcks Måleri med målarmästare Gunnar Josefsson var ansvarig för arbetet och som byggnadskommitté fungerade Lennart och Barbro Grimhusen, Gunilla Andersson, Arne Carlsson, Gunnar Persson, Jan Hyllstam och Anders Reinholdsson. Den totala kostnaden för det invändiga arbetet uppgick till 2,1 miljoner kr.

Återinvigningen ägde rum den 30 aug. 1998 och förrättades av biskop Lars Eckerdal.

Kyrkans inventarier

Från den gamla kyrkan flyttades altaruppsatsen, predikstolen med sin baldakin och det gamla kyrkuret tillsammans med flera lösa inventarier.

Predikstolen, som delvis byggdes om, är från 1706 och altaruppsatsen från 1710 och är tillverkade av "Bildhuggaren Mäster Gustaf Kihlman i Borås". I altaruppsatsen infogades en målning som är en kopia av da Vincis bekanta "Den heliga nattvarden". Kopian målades 1907 av L. Larsson. På altaret står ofta, en stor trearmad ljusstake av malm eller två sjuarmade ljusstakar av mässing som skänktes till kyrkan i samband med invigningen av M. Rydell, Göteborg.

På dopfunten, som är av trä, står orden: "Vi äro ju nämnda efter Ditt namn." Dopskålen som är en gåva till kyrkan år 1907, har följande text ur Mark. 10: 14: "Låten barnen komma till mig, och förmenen dem det icke, ty sådana hörer Guds rike till."

Kyrkuret hade tidigare sin plats i gamla kyrkan. Det är från 1700-talet och på en tennplatta på urtavlan står namnet "Olof Rijing, Göteborg". Själva fodralet, som är av trä, är målat i en mörkbrun färgton med prydnader i guld.

Tre större ljuskronor hänger i kyrkan, samtliga gåvor från församlingsbor. På den första från koret räknat står det: "Till Hyssna kyrka 1907. Minne av Anders Arnell". Den andra har texten: "Till Hyssna kyrka av församlingens ungdom 1907". Den tredje ljuskronan har inskriptionen: "Skänkt Hyssna kyrka till minne av kyrkovärden A. Karlsson i Klateberg år 1909."

På en kyrkostämma den 8 juni 1936 beslöts, att fyra äldre ljuskronor, som förut varit i bruk i gamla kyrkan men som överförts till den nya kyrkan skulle återföras till gamla kyrkan och ersättas med nya kronor. Två av dessa fick sin plats under läktaren, medan de övriga hänger uppe på läktaren.

I församlingens ägo finns en nattvardskalk från 1759, som ännu användes. Den tillverkades i Borås av Erik Wibeck. Också paténen och oblatasken är från 1700-talet medan den stora vinkannen i nysilver anskaffades till invigningen 1907.

Till kyrkans värdefullaste inventarier hör den gamla mässkruden från 1400-talet, som är av stort historiskt värde. Den är tillverkad av grön sammet med broderier i guldtråd, vars glans under århundradenas nötning gått förlorad. En omfattande restaurering av den unika skruden ägde rum 2004. Den används nu en gång om året vid högmässan på Alla Helgons dag. I kyrkans ägo finns också en 1800-tals skrud i sammet, medan övriga mässkrudar, en korkåpa och övriga paramenta införskaffats efter hand under de sista årtiondena på 1900-talet.

En ambo tillverkad av Karl i Stenabäck fick sin plats i koret i mitten av 1980-talet och ett processionskrucifix förfärdigades av Henry Johansson på Kronera. Två stora kormattor, som designades av Claes Carlsson i Rya köptes år 2001 och vävdes på Ateljé Westragotia i Skara.

Kyrkklockorna

Intill år 1947 tjänstgjorde de två från gamla kyrkan överförda kyrkklockorna. Den mindre klockan (Siri) är äldst men av obestämd ålder. Den större (Karin) blev omgjuten år 1915 hos Bergholz i Stockholm, sedan den efter upphängning på en ny axel spruckit och förlorat sitt vackra ljud.

I en liten minnesanteckning, som är införd i en protokollsbok, kan man läsa om klockan Karin: ”Hyssnas gamla, stora kyrkklocka, som hette Karin, sprack 14 aug. 1914 vid begravningsringning efter en liten flicka, som även hon hette Karin (Död- och begravningsboken boken nr 23 år 1914), och egendomligt nog ringde gamla Karin för sista gången också i gamla kyrkans torn just vid begraving av samma Karins äldre syster, som också hette Karin (Död- och begravningsboken boken nr 11 år 1907).”

På kyrkostämman den 30 maj 1947 beslutades att uppdra åt klockgjuterifirman M. & E. Olsson i Ystad att installera mekanisk ringning för de båda klockorna i kyrkan. Det visade sig då att klockan Siri var alltför liten för passa in i det nya ringsystemet. En ny klocka av sådan storlek, att den skulle passa bra samman med klockan Karin, kunde levereras redan samma höst till ett pris av c:a 3.600 kr. Den har en vikt av c:a 410 kg., en diameter på 860 mm. med tonen B, vilken harmonierar med tonen G i den större klockan. På några veckors tid hade c:a 4.000 kr. samlats in på frivillig

Klockan Karin har kallat till gudstjänst i Hyssna i flera hundra år. 1915 fick den gjetas om efter att ha spruckit vid en själaringning.

väg, vilket räckte både för kostnaderna för själva klockan och för monteringen. Klockan Siri återfördes till gamla kyrkan för att användas vid gudstjänsterna där. Vid Allhelgonadagens högmässa, den 2 nov. 1947, invigdes den nya kyrkklockan och sände för första gången ut sina toner över Hyssnabygden.

Den nya kyrkklockan har följande inskription:

På ena sidan: *"O land, land, land, hör Herrens ord!"* På den andra sidan: *"År 1947, då Gustaf V var Sveriges konung, C. Block biskop i Göteborgs stift, L. Johnsson kyrkoherde och H. Josefsson komminister i Sätilla och Hyssna församlingar, T. Karlsson organist samt Albin Johansson och Anton Johansson kyrkovärddar i Hyssna, göts denna klocka. Denna klocka anskaffades genom frivilliga gåvor av församlingsbor. Den göts av M. & E. Olsson, Ystad, och upphängdes i Hyssna nya kyrka, sedan den lilla klockan där fått sluta sin tjänst och återförts till gamla kyrkan"*.

Den äldre klockan (Karin) har följande inskription: *"Sedan klockan Karin i Hyssna gamla kyrka flerhundra år kallat till Gud, och sista gången den 14 juli 1907, blev hennes tjänst i nya kyrkan inte lång, ty där hängd på vinkelaxel, miste hon den 14 aug. 1914, sitt vackra ljud. Må Karin nu, som född på nytt, länge, släkte efter släkte mana och folken lyda, till Gud, till Gud!"* Nedtill, på kanten står det: *"Omgöts i Stockholm av K. B. Bergholtz & Co. 1915."*

Kyrkogården

Kyrkogården som anlades vid kyrkan omgavs från början av en granhäck. Innanför häcken planterades 54 lönnar. Från ingången vid landsvägen var från början två rader lindar planterade, elva på vardera sidan om gången fram till kyrkan och sju lindar planterades runt själva kyrkan.

Den förste sockenbo, som blev begravd på den nya kyrkogården, var hemmansägaren Håkan Johansson i Melltorp Reartsgården ("Hake på Kronera"). År 1909 begravdes här änkan Katarina Andersdotter, vanligen kallad "Häggs-Katrina", som avled i den höga åldern av över 100 år.

Vid östra ingången till kyrkogården finns en hög gravvård i röd granit. Här vilar komminister C. J. Petersson, 1850-1909 och hans maka Johanna, 1848-1924 i hägnet av en blodlönn. "Pastoratsbor reste vården". Strax bakom har hembygdsforskaren och polismannen Aug. Melander från Melltorp, jämte systemen Kristina sina gravar. Vid norra läktardörren finns en större gravsten på vilken läses: "Folkskoll. B. M. Karlsson, 1847-1913. Hans maka Eveline, 1857-1923. Församlingsbor och forna elever reste vården".

Strax sydväst om tornet har kyrkväktaren J. A. Andersson, 1851-1926, sin grav under en enkel vård av svart granit. Öster om koret, vid östra ingången till kyrkogården, vilar kyrkvärden Albin Johansson, Hulugården, och sydöst om koret är kyrkvårdens Anders Karlssons i Kläteberg, 1853-1908, och hans maka Sofias, gravvård. Kyrkvårdens Anders Petter Johansson, Backen, grav är belägen strax väster om södra ingången till kyrkogården.

1962 beslutade kyrkostämman att låta bygga ett bårhus. Arbetet utfördes 1963 av Anton Kling, Dragered till kostnad av c:a 25.000 efter ritningar framtagna av arkitekt Kaj Christensen, Varberg.

1964 köpte Hyssna församling av Stiftsnämnden, som förvaltare av prästbostället Sanden, ett område på knappt 2 ha, för utvidgning av den befintliga kyrkogården västerut. Köpeskillingen uppgick till 26.770 kr och området planerades 1969 av Älvsborgs Läns Södra Hushållningssällskap och dess representant Ebbe Holmberg och innebar bl.a. att den stora granhäcken i väster togs bort för att öppna upp mot de nya kvarteren. Flera av de träd som planterades 1907 hade också successivt tagits ned.

Arbetet för utvidgningen utfördes av Väg- och Trädgårdsentreprenörer, Skene och den nya kyrkogården stod färdig 1970. Kostnaden uppgick till c:a 51.000 kr. Invigningen skedde i september och förrättades av kontraktsprosten Olof Lindhardt.

Bilden till höger: Den 17 oktober 1957 firades kyrkans 50 års jubileum. Vid altaret tjänstgjorde Harry Josefsson och Bertil Svensson.

Kyrkväktare:

Johan August Andersson, Daläng	1895-1925
Eskil Andersson, Ekeberg	1926-1927
Karl-Edvin Johansson, Daläng	1927-1935
Karl Olsson, Brobacken	1935-1969
Gunnar Eriksson, Anderstorp	1969-1980
Östen Andersson, Ekeberg	1980-1983
Bengt Levin, Bonared	1983-1989
Lars Levin, Bonared	1999-2000
Jan-Erik Levin, Videkärr	1988-2005
Thore Karlsson, Bonared	2000-
Bengt Andersson, Stomshöjd	2006 -

Präster:

Carl-Johan Pettersson	1880-1909
Daniel Hallbäck	1911-1922
Orvar Nelson	1923-1933
Gunnar Levén	1934-1942
Harry Josefsson	1942-1952
Bertil Svensson	1952-1964
Olof Ekholm	1965-1972
Erik Holmquist	1972-1973
Lars-Erik Persson	1973-1980
Anders Reinholdsson	1981-1992
Jan Hyllstam	1992-2001
Yngve Kalin	2002-

Kantorer:

B.M Karlsson, Skolan	1870-1913
Torsten Karlsson, Ragnhildshed	1913-1950
Sven Johnsson, Skolan	1951-1975
Åke Bengtsson	1977-1994
Marie Englund Hyllstam	1994-

Kyrkvärdar:

Anders Karlsson, Klateberg	1896-1908
Otto Andersson, Bonared	1899-1916
Anders-Petter Johansson, Backen	1908-1916
Albin Johansson, Hulugården	1916-1949
Anton Johansson, Klateberg	1917-1956

Nils Johansson, Skogvalla	1950-1973
Östen Andersson, Ekeberg	1956-1983
Märta Melltorp, Hagaberg	1974-1991, 1996-1997
Vincent Karlsson, Rya	1979-1982
Ingvar Gottfridsson, Lockö	1983-1992
Ulla-Britt Arnell, Kriken	1989-1997
Nils Johansson, Bonared	1989-1993, 2002-
Gun Jagestrand, Hägersten	1992-2002
Sven Johnsson, Skolan	1995
Dagny Karlsson, Rya	1995-2001
Jan-Åke Börjesson, Hökås	1995-1997
Ingegerd Börjesson, Hökås	1995-1997
Margareta Johansson, Backa	1995-2004
Henry Johansson, Backa	1995-2004
Britta Carlsson, Bua	1998-
Arne Carlsson, Bua	1998-
Barbro Grimhusen, Villa Härklinten	1995-
Lennart Grimhusen, Villa Härklinten	1995-
Margareta Johansson, Bonared	2002-
Barbro Hugosson, Viken	2002-
Inger Davidsson, Bonared	2002-
Inger Jakdal, Kronlyckan	2004-
Gunvor Johansson, Rya	2004-

Församlingssystrar / Diakoner:

Lena Johansson, Härsjögården	1938-1940
Valborg Alfredsson, Stomshöjd	1940-1970
Margareta Johansson, Kronera	1971-1994
Annette Andreasson, Olofsered	1995-

Källor:

Johansson, Hugo Hyssna – En socken i Mark, Andra uppl. Borås 1982
 Protokoll och handlingar i Hyssna kyrkoarkiv

Fotograferier och bildhantering:

Gunnar Persson, Börje Ohlsson & Yngve Kalin

Referenspersoner:

Märta Melltorp, Lennart Grimhusen & Anders Reinholdsson m.fl.

1981 blev Anders Reinholdsson komminister i Hyssna. Han innehade den tjänsten fram till år 1992 då han blev kyrkoherde i pastoratet - den tjänst han fortfarande har.

1921 flyttade prästen i Hyssna från Getakulla när en ny prästgård byggdes bredvid den nya kyrkan. På bilden nedan syns några av dem som var ansvariga för bygget: Karl Nilsson, Johan i Långemad, Adel från Slättaberget, Johan Ohlsson, Karl i Långemad och Gustav Johansson.

Hyssna kyrka sommaren 2007.

HYSSNA FÖRSAMLING 2007

Tel: 0320-39009

www.svenskakyrkan.se/hyssna